

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเป็นมาของปัญหา

การป้องกันประเทศ และการรักษาความมั่นคงของประเทศ นับว่ามีความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าการเผชิญหน้าของชาติมหาอำนาจในการใช้กำลังอาวุธจะลดระดับความรุนแรง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะไม่มีความขัดแย้งหรือไม่มีการเผชิญหน้ากันอีก เนื่องจากสถานะในปัจจุบันประเทศต่างๆ เริ่มหันมาสนใจผลประโยชน์ของชาติ ทั้งในด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เรื่องของดินแดน ทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การต่อสู้ทางด้านเชื้อชาติ และกลุ่มชนยังคงปรากฏอยู่ทั่วไปในภูมิภาคส่วนนี้ ตลอดจนปัญหาในเรื่องเส้นเขตแดน ซึ่งเกิดจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ อาจเป็นสาเหตุสำคัญนำไปสู่ความขัดแย้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญในอนาคต ดังนั้น จึงการที่จะจัดเตรียมกำลังทหาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในพลังอำนาจของชาติ 4 ประการ ซึ่งประกอบด้วย พลังอำนาจทางการเมือง พลังอำนาจทางเศรษฐกิจ พลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยา และพลังอำนาจทางทหารให้มีความพร้อม และเป็นหลักประกันที่จะป้องกันประเทศและปกป้องผลประโยชน์ของชาติ รวมทั้งเป็นพลังอำนาจที่จะช่วยเสริมการเจรจาต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศ ด้วยการพัฒนานุเคราะห์ของกองทัพให้มีความสามารถ พร้อมไปกับการพัฒนาทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกัน ตลอดจนให้มีความสำนึกในความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วม และมีความผูกพันต่อองค์การหรือกองทัพ และจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

กำลังทหารนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะทำให้กองทัพหรือองค์การบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การที่จะทำให้ทหารปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล นอกจากจะต้องพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถแล้ว ยังจะต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น การบำรุงขวัญ ความพึงพอใจในการทำงาน มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีความก้าวหน้าในอาชีพ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน ได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชา มีส่วนทราบถึงแผนงาน การเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวต่างๆ (สมาน รังสีโยดุกย์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์. 2530 : 3) ทั้งนี้ เพราะทรัพยากรพื้นฐานดังกล่าว แต่ละประเภทต่างก็มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การเช่นกัน กล่าวคือ คนหรือทรัพยากรบุคคลเป็นผู้ใช้ความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานให้เกิดผล ส่วนเงิน และ วัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้ และวิธีการบริหารจัดการก็จะทำหน้าที่ที่อำนวยความสะดวก

ประสานงานให้การใช้ทรัพยากรบุคคล เงิน และ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล (Kast and Rosenzweig. 1985 : 5)

กองบัญชาการกองทัพบก นับได้ว่าเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานองค์การหนึ่ง ที่มีหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชาหน่วยทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ให้มีความพร้อมรบและดำเนินการใช้กำลังในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ใช้กำลังที่เสริมสร้างและพัฒนาขึ้นมาในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์ของชาติ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน จากสถานะความไม่แน่นอนของสถานการณ์ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี และสถานะแวดล้อม ทำให้กองทัพบก จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติและสันติภาพในภูมิภาคส่วนนี้ตามนโยบายของกองทัพบก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติในลักษณะที่ไม่ใช่การทำสงคราม เช่น การปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพร่วมกับองค์การสหประชาชาติ เพื่อสร้างความไว้วางใจ และให้เห็นความสำคัญของการมีกำลังทหารในทุกสถานะของชาติ การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติหรืออุบัติเหตุต่างๆ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต่อราษฎรของประเทศเพื่อนบ้านที่ได้รับบาดเจ็บหรือหลบหนีภัยจากการสู้รบ การสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปราบปรามยาเสพติด การปฏิบัติตามโครงการพระราชดำริ ตลอดจนการปฏิบัติการกิจที่สำคัญอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

จะเห็นได้ว่าบทบาทภาระหน้าที่ที่จะสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ทรัพยากรบุคคลหรือกำลังทหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีความสำนึกในความรับผิดชอบ เสียสละ การทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความพร้อมเพรียงของบรรดากำลังพลของกองทัพบกเป็นสำคัญ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความสมัครใจ ความรู้สึกรักภักดี มีส่วนร่วม และความผูกพันที่มีต่อองค์การ เพราะหากขาดซึ่งปัจจัยเหล่านี้แล้ว กำลังพลของกองทัพบกก็อาจจะมีการ โขกย้าย ลาออก ปลดออก หรือเปลี่ยนงานหรือไม่ก็ปฏิบัติงานอย่างเสียมิได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหาย และผลกระทบต่อประสิทธิผลขององค์การเป็นส่วนร่วม

ความสำคัญของปัญหา

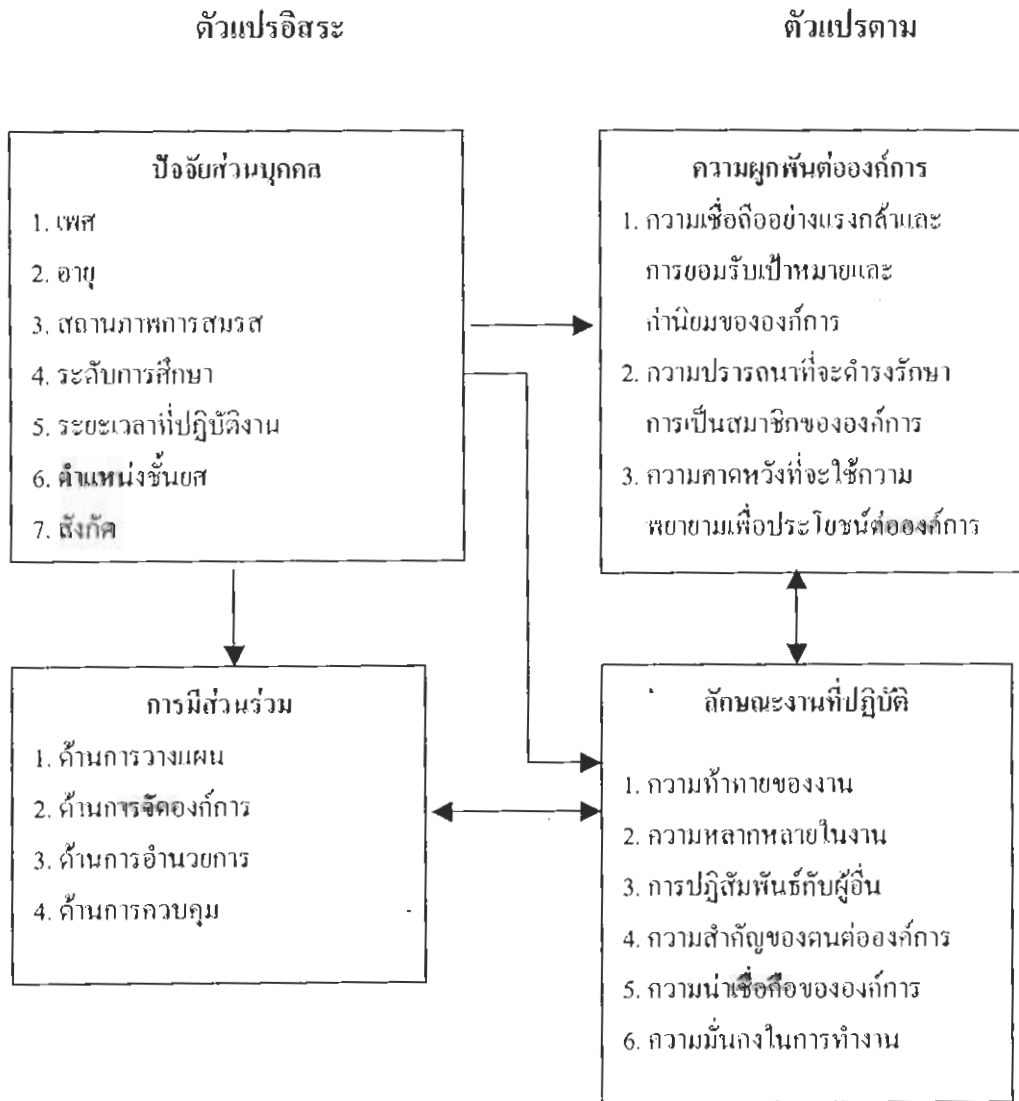
จากความเป็นมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อข้าราชการทหาร และประสิทธิผลขององค์กร ทั้งในด้านความพร้อมทางด้านอื่น ๆ ซึ่งทหารจำเป็นต้องมีความพร้อมอยู่เสมอ และในการปฏิบัติภารกิจป้องกันประเทศ เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติ รวมทั้งภารกิจที่สำคัญอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาหน่วยงานในกองบัญชาการกองทัพบกจำนวน 3 หน่วยงานเท่านั้น คือ กรมสารบรรณทหารบก กรมการเงินทหารบก และศูนย์เทคโนโลยีทางทหารกองทัพบก เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากปัจจัยดังกล่าว และเป็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาบุคคล ซึ่งจะส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบกต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

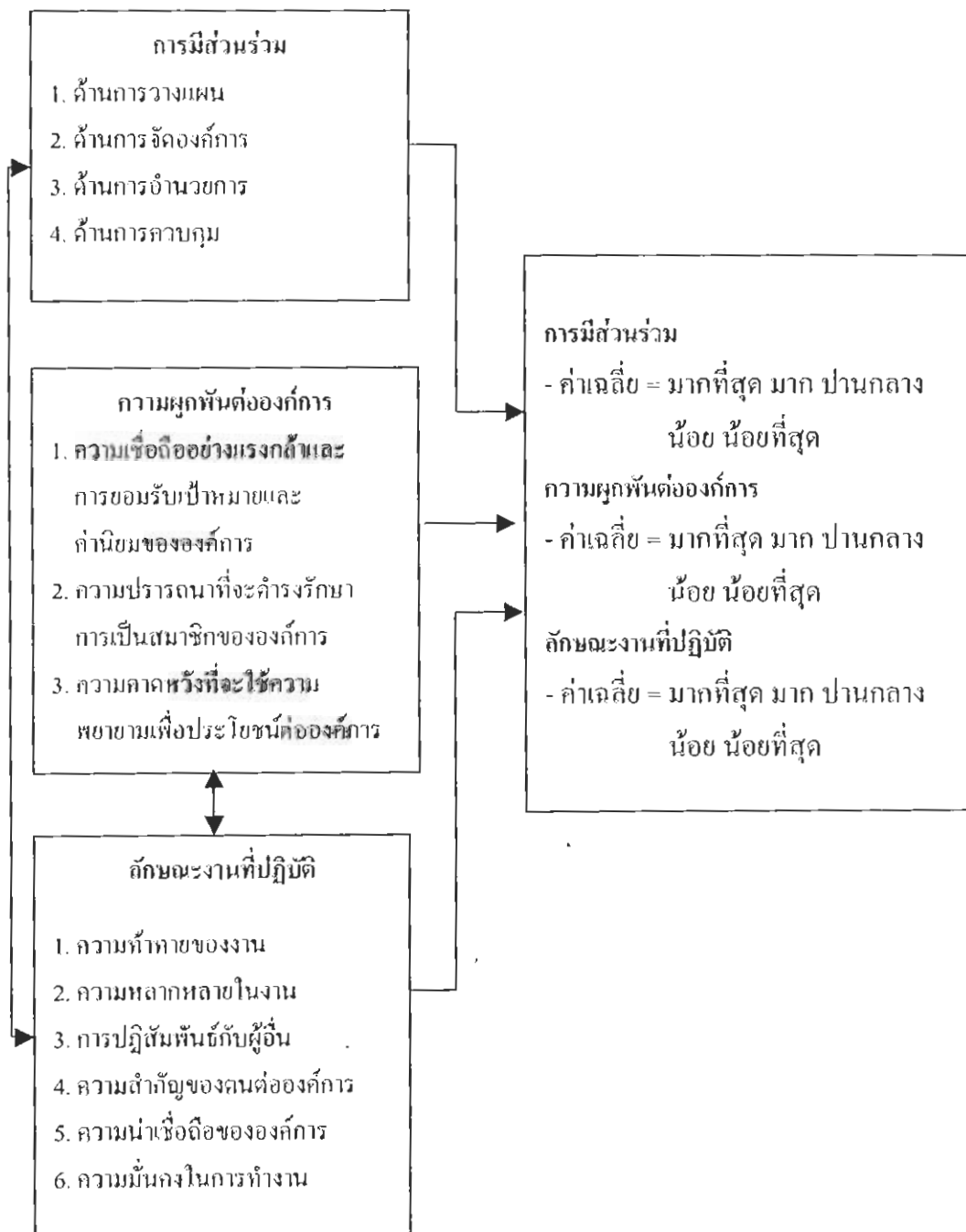
1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก
3. เพื่อศึกษาลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก
4. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
5. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
6. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการทหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
7. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกับลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก
8. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กร ในการปฏิบัติงานกับลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 2 การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์

สมมติฐานการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมและความผูกพันในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารแตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารแตกต่างกัน
3. ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการทหารแตกต่างกัน
4. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการทหาร
5. ความผูกพันต่อองค์กรในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการทหาร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ศึกษาเฉพาะข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก 3 หน่วยงาน คือ ศูนย์เทคโนโลยีทางทหารกองทัพบก กรมการเงินทหารบก และกรมสารบรรณทหารบก เท่านั้น
2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการทหาร
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ในช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม 2547
4. ขอบเขตเนื้อหาที่ทำการศึกษา ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก
5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 5.1 ตัวแปรอิสระได้แก่
 - 5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่งชั้นยศ และสังกัด
 - 5.1.2 การมีส่วนร่วมของข้าราชการทหาร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การอำนาจการ และการควบคุม

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ความผูกพันต่อองค์กร ประกอบด้วย ความเชื่อถืออย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ความปรารถนาที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกขององค์กร และความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ต่อองค์กร

5.2.2 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ประกอบด้วย ความท้าทายของงาน ความหลากหลายในงาน การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสำคัญของตนต่อองค์กร ความมั่นคงในการทำงาน และความน่าเชื่อถือขององค์กร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. จะทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วม ความผูกพันต่อองค์กร และลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก
2. จะทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และความผูกพันต่อองค์กร ในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร ในกองบัญชาการกองทัพบก
3. จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กรในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก
4. จะทำให้สามารถนำผลของการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กร ในดารปฏิบัติงานของข้าราชการในกองบัญชาการกองทัพบก เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นไปด้วยความเหมาะสมและเกิดความเข้าใจถูกต้องตรงกัน ผู้วิจัยจึงขอกำหนดความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบกทุกคนได้ใช้ความรู้ความสามารถ สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด และความพยายาม โดยให้ข้าราชการทหารได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดองค์กร การอำนาจการ จัดคนเข้าทำงาน และการควบคุม เพื่อการบริหารจัดการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ระดับชั้นยศ หมายถึง ระดับชั้นยศทางทหาร คือ นายทหารชั้นประทวนที่มียศตั้งแต่ สิบตรี – จำสิบเอก และนายทหารชั้นสัญญาบัตรมียศตั้งแต่ ร้อยตรี - พลเอก

1. สิบตรี – สิบเอก (ส.ต. – ส.อ.)
2. จำสิบตรี – จำสิบเอก (จ.ส.ต. – จ.ส.อ.)

3. ร้อยตรี – ร้อยเอก (ร.ต. – ร.อ.)

4. พันตรี – พันเอก (พ.ต. – พ.อ.)

สังกัด หมายถึง เป็นหน่วยงานที่ข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานอยู่

1. สบ.ทบ. คือ กรมสารบรรณทหารบก

2. กง.ทบ. คือ กรมการเงินทหารบก

3. สทท.ทบ. คือ ศูนย์เทคโนโลยีทางทหารกองทัพบก

หน่วยงาน หมายถึง หน่วยงานที่อยู่ในกองบัญชาการกองทัพบก

ข้าราชการทหาร หมายถึง ข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในกองบัญชาการกองทัพบก

ระยะเวลาที่รับราชการ หมายถึง ระยะเวลาที่ข้าราชการทหารปฏิบัติงานในกองบัญชาการกองทัพบก โดยเริ่มตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการทหารจนถึงปีปัจจุบัน พ.ศ. 2547

การวางแผน หมายถึง การกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติงานหรือวิธีการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแสวงหาวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน

การจัดองค์การ หมายถึง การจัดแบ่งงานหรือวางระเบียบให้กิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานมีความสอดคล้องกันเพื่อที่จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์

การอำนวยความสะดวก หมายถึง การบริหารงาน การควบคุมบังคับบัญชาให้มีการปฏิบัติงานตามแผนเพื่อให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานไปได้ตามวัตถุประสงค์ การอำนวยความสะดวกต้องการทักษะในการสื่อสาร การรับรู้ การจูงใจ และคุณสมบัติในการเป็นผู้นำ

การควบคุม หมายถึง การกำหนดมาตรฐาน และเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของข้าราชการทหารให้เป็นไปตามแผนที่คาดหวังไว้

ความผูกพันต่อองค์การ หมายถึง ความรู้สึกในทางที่ดีของข้าราชการทหาร ในกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีต่อองค์การ

ความเชื่ออย่างแรงกล้า และการยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการทหาร ในกองบัญชาการกองทัพบก ที่ยอมรับในเป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ

ความปรารถนาที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกขององค์การ หมายถึง ความต้องการของข้าราชการทหาร ในกองบัญชาการกองทัพบก ที่จะอยู่ปฏิบัติงานในองค์การต่อไป โดยไม่ต้องการที่จะลาออกจากการเป็นสมาชิกขององค์การแม้ว่าจะได้รับข้อเสนอจากหน่วยงานอื่นในด้านสวัสดิการหรือรายได้ที่ดีกว่า

ความคาดหวังที่จะใช้ความสามารถเพื่อประโยชน์ต่อองค์กร หมายถึง ความเต็มใจของข้าราชการทหาร ในกองบัญชาการทหารกองทัพบก ที่จะทุ่มเท การยอมเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังความคิด ให้แก่การทำงานอย่างเต็มที่ โดยมุ่งหวังให้งานที่ปฏิบัติประสบความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์กรในภาพรวม

การปฏิบัติงาน หมายถึง คุณลักษณะของงานที่ข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบกปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

ความท้าทายของงาน หมายถึง ลักษณะงานที่กระตุ้นให้ข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก ต้องใช้ความรู้ ความสามารถเฉพาะตัว ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติงาน

ความหลากหลายในงาน หมายถึง ลักษณะงานที่มีเนื้อหา และวิธีการปฏิบัติที่กว้างขวาง และต้องใช้ทักษะและความสามารถที่หลากหลายเพื่อให้ประสบความสำเร็จ

โอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง ลักษณะงานที่ข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบกมีโอกาสติดต่อประสานกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง หรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

ความสำคัญของคนต่อองค์กร หมายถึง การรับรู้ของข้าราชการทหารในกองบัญชาการกองทัพบก เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อองค์กร ว่าได้รับการยกย่อง การยอมรับ และการให้ความสำคัญจากองค์กรและเพื่อนร่วมงาน

ความน่าเชื่อถือขององค์กร หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการทหาร ในกองบัญชาการกองทัพบก เกี่ยวกับองค์กร ซึ่งเป็นที่ยอมรับต่อบุคคลหรือหน่วยงานอื่น

ความมั่นคงในการทำงาน หมายถึง ความเชื่อของข้าราชการทหาร ในกองบัญชาการกองทัพบก ที่รู้สึกว่าเขาอยากจะทำงานอยู่กับองค์กรต่อไป โดยที่องค์กรได้สร้างความเชื่อมั่นในชีวิตการทำงานของเขาด้วย